

Október 11-étől a mozikban

# A NÉMA FORRADALOM



## ZSARNOKOK KEZÉBEN

**Európa 1949 után teljesen kettészakadt. A közös ellenség, a hitleri Németország legyőzésének célja 1945-ig még egységet teremtett a felek között. A győztes szövetséges hatalmak közötti érdekkülönbségekből fakadó konfliktus körvonalaí ugyanakkor már a háború végén is látszóttak. A háborút követően az addig félretett ellentétek a felszínre törtek. A két világhatalom, az Egyesült Államok és szövetségesei, valamint a Szovjetunió és csatlósaí nyíltan szembekerültek egymással. Ahogyan Churchill 1946-os fultoni beszédében megjósolta, a vasfüggöny legördült, és kettészelte a kontinenst.**

A második világháborút követően Németország keleti felét a szovjetek, nyugati területeit pedig a három nagy nyugati hatalom (Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Franciaország) tartotta megszállás alatt. Hasonló rendszer szerint osztották övezetekre a szovjetek megszállta területen fekvő fővárost, Berlint is. A kezdetben a tényleges katonai-hatalmi helyzet által meghatározott határvonal a Szovjetunió és a Nyugat konfliktusának kiéleződése következtében 1949-ben hivatalos országhatárrá vált. A nyugati hatalmak által megszállt területeken létrejött a Német Szövetségi Köztársaság (NSZK), a szovjet zónából pedig létrehozták a Német Demokratikus Köztársaságot (NDK). Míg azonban Nyugat-Németországban hamarosan példátlan gazdasági fellendülés vette kezdetét, a szovjet mintát – többek között a szintén szovjet megszállás alá került Magyarországhoz hasonlóan – szolgáian követő Kelet-Németország gyökeresen eltérő pályára állt. Egyetlen jellemző adat: 1949-től 1961-ig, az Európa kettéosztottságának jelképévé vált berlini fal felhúzásáig közel 3 millió keletnémet hagyta el az NDK-t egy jobb élet reményében. A kommunista ideológusok és vezetők által kilátásba helyezett földi paradicsom és a valóság közötti kibékíthetetlen ellentétet látva a szovjet blokk országai közül elsőként a keletnémetek lázadtak fel a zsarnokság ellen 1953 júniusában. Három évvel később kitört a poznaí munkásfelkelés, illetve a magyar forradalom, amelyek szintén a szabadság ígétét hordozták, ám amelyeket a szovjetek helyi csatlósaik segítségével hasonló kegyetlenséggel vertek le, mint néhány évvel korábban a kelet-berlini munkások felkelését.

**1956 őszén járunk. A hírhedt fal ekkor még nem szakítja el végleg egymástól Berlin kommunista uralom alatt álló keleti, valamint a „szabad világhoz” tartozó nyugati felét. A várost kettészelő határon való átlépés azonban csak szigorú hatósági ellenőrzést követően lehetséges. Két gimnazista fiú, Theo (Leonard Scheicher) és Kurt (Tom Gramenz) az NDK-ból Nyugat-Berlinbe utazik, hogy életükben először megnézzenek egy olyan filmet, amelyen nyoma sincs a hatalom által szajkózott propagandának.**

Lars Kraume (Az állam Fritz Bauer ellen rendezője) legújabb, megtörtént eseményeken alapuló filmjében az érettségi előtt álló diákok a film előtt levetített híradófelvételeken drámai képsorokat látnak: felvételeket a Magyarországon nem sokkal korábban kitört forradalomról. Budapest utcáin a fiatalok azért harcolnak, hogy a milliók haláláért felelős szovjet diktátor, Joszif Sztálin magyar „tanítványait” végleg elűzzék a hatalomból. A film megtekintése után a két diák visszatér kelet-németországi otthonába, amelyet éppen Sztálinvárosnak hívnak. A nyugat-berlini moziban látott képsorokat azonban képtelenek kiverni a fejükből. Elhatározzák, hogy történelemóra közben kétperces néma csenddel emlékeznek meg a magyar forradalom áldozatairól. Az akcióhoz osztálytársaik is csatlakoznak. Tették azonban jóval nagyobb botrányt kavarnak, mint arra előzetesen számítottak. A gyerekek hamarosan akaruk ellenére is politikai machinációk főszereplőivé válnak. A népművelési miniszter „ellenforradalmi” kísérlettel vádolja őket, és követeli, hogy egy héten belül nevezzék meg az akció értelmi szerzőit. Ellenkező esetben az osztály minden tagjának súlyos következményekkel kell számolnia. A diákok olyan döntési helyzetbe kényszerülnek, amely alapjaiban határozza meg a jövőjüket.



mozinet

CINEMA  
CITY

Tizenkét éven  
aluliak számára  
nem ajánlott

12

# BESZÉLGETÉS

## LARS KRAUME

### RENDEZŐVEL

**Mi ösztönözte arra, hogy az NDK történelmének ezen fejezetéről készítsen filmet?**

Amikor komolyabban elkezdett foglalkoztatni Dietrich Garstkának a film alapjául szolgáló könyve, már dolgoztam Az állam Fitz Bauer ellen című filmemen. Egy másik megközelítésben vizsgáltam ugyanazt a kérdést: hogyan éltek a németek a Harmadik Birodalom összeomlása után? Alapvetően mindkét film azt a kérdést járja körül, hogyan lehetett folytatni az életet ebben a zavaros helyzetben, miként próbált Németország kiutat találni ebből a szörnyű időszakból egy új jövő felé. Az NDK mint állam és társadalom jelenítette meg az egyik utat, az NSZK a másikat. Mindkét út rögzös volt. Ezt igyekeztem megjeleníteni mindkét filmemben.

**Hogyan írná le azt a társadalmi légkört, amely A néma forradalom történetének háttérét adja?**

Nem szabad elfelejteni, hogy a film Stalinstadtban játszódik 1956-ban, ami azt jelenti, hogy a berlini fal még nem épült fel, és hogy a remény és a meggyőződés, amely szerint a szocializmus magasabb rendű társadalmi modell a kapitalizmushoz képest, széles körben elfogadott volt. Semmiképpen sem szeretttük volna, hogy a film a szokásos szürke képet mutassa az NDK-ról. Így aztán úgy döntöttünk, hogy a cselekmény helyszínét Storkowból Stalinstadtba helyezük át, amely ma Eisenhüttenstadt néven ismert. Ez a munkásvárosként létrehozott, acélkohókkal teli település rendkívül modernnek számított 1956-ban, számos olyan kiváltságot nyújtott lakosainak, amelyekről csupán az NSZK-ban található Ruhr-vidéken élők álmodozhattak. Ami viszont közös volt Keleten és Nyugaton, az a háborút övező hallgatás, és a szülők generációjának a náci időszak alatti zavaros szerepvállalása. Nyilvánvalóan a saját múltjukkal való szembenézésre képtelenség is meghatározta azoknak az embereknek az életét, akikről a film szól.

**Ön szerint milyen hatást gyakorolt az 1956-os magyar forradalom a két Németország állampolgáraira?**

A magyar felkelés Hruscsov Sztálin terroruralmát követő politikai irányváltásának volt köszönhető. Az emberek előbb Lengyelországban, majd Magyarországon emelték fel a szavukat, több függetlenséget és jogokat követelve magunknak, ám az oroszoknak igazából nem állt szándékában lazítani a gyeplőn. Míg a nyugatiak a magyar felkelést saját propagandacéljaikra használták fel, addig a keletiek az abból fakadó presztízvesztésüket igyekeztek csökkenteni. Mindent egybevetve az esemény a keleti blokk országainak lakóira sokkal nagyobb hatást gyakorolt, mint a pusztán megfigyelő szerepet játszó nyugatiakra. A világ színterein a magyar 1956-tal párhuzamosan zajlott politikai események, mint például a szuezi válság, feltehetően jobban foglalkoztatta és nyugtalanította őket.

**Valóság és fikció viszonya tekintetében mit lehet elmondani A néma forradalom című filmről?**

A filmben megjelenített történet közel áll a valósághoz, megtörtént eseményeken alapul, de a karakterek, családjaik és a helyszínek tekintetében bizonyos részleteket megváltoztattunk.

